

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
1984-14

meddelad i Stockholm den 28 april 2015

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 3 februari 2014 i mål nr 1271-13, se bilaga (här borttagen)

SAKEN

Ersättning för tandvård vid arbetsskada

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

I maj 2010 råkade AA ut för ett olycksfall på cykel under färd till arbetsplatsen. Till följd av olyckan ådrog han sig frakturer på några tandkronor och emaljsprickor på några tänder. Försäkringskassan godkände skadorna som arbetsskada. Under 2010 och 2011 behandlades AA flera gånger för sina tandskador. Vid två tillfällen beviljades han ersättning från arbetsskade-försäkringen för behandlingar som utförts under 2010.

Dok.Id 158529

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

Mål nr
1984-14

I mars 2011 ansökte han om ytterligare ersättning med 6 173 kr för fortsatt behandling under december 2010 – mars 2011. Försäkringskassan beslutade att AA endast hade rätt till 2 236 kr i ersättning för de utförda behandlingarna i enlighet med de referenspriser som Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket fastställt.

AA överklagade Försäkringskassans beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm som biföll talan och beviljade honom ersättning enligt ansökningen.

Försäkringskassan överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Stockholm som avslog överklagandet. Kammarrätten anförde bl.a. att behandlingarna ostridigt varit nödvändiga och att referensprislistan inte är bindande vid prövning av rätten till ersättning för tandskada från arbetsskadeförsäkringen.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva förvaltningsrättens och kammarrättens avgöranden och fastställa kassans beslut. Försäkringskassan anför bl.a. följande.

Referensprislistan speglar gällande kostnader för tandvårdsåtgärder och prövningen av om en kostnad varit nödvändig bör som utgångspunkt göras i förhållande till det referenspris som gällde vid tiden för behandlingen.

Priset för AAs behandling avviker markant från gällande referenspris. Det har inte framkommit att åtgärderna utförts med något mer kostsamt material eller enligt någon mer kostsam behandlingsmetod eller att omständigheterna i övrigt motiverat ett högre pris. Det framgår inte annat än att priserna har tagits ut enligt klinikens ordinarie taxa. Utredningen ger därmed inte tillräckligt stöd för att kostnaderna, till den del de har överstigit referenspriset, kan anses nödvändiga och ersättningen ska därför begränsas till det referenspris som gällde vid tiden för

behandlingen.

AA bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Vården inleddes redan på akutmottagningen på Karolinska sjukhuset och på folktandvården vid detta sjukhus. Han remitterades sedan vidare inom folktandvården. Han har inte gjort några aktiva val av vårdgivare utan utgick från att folktandvården knappast skulle ses som ett kontroversiellt val. Om vårdtagaren ska ges fullt ansvar för att förhålla sig till ett visst högsta pris på en behandling bör Försäkringskassan tillhandahålla rekommendationer om vilken vårdgivare som kan bereda vård till detta pris.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

Frågan i målet är vilken betydelse Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets referensprislista ska tillmätas vid bedömningen av om en kostnad för tandvård har varit nödvändig enligt arbetsskadeförsäkringen.

Rättslig reglering m.m.

Socialförsäkringsbalken, SFB, trädde i kraft den 1 januari 2011. Av 1 kap. 2 och 3 §§ lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken framgår att bestämmelserna i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, LAF, är tillämplig i fråga om ersättningar som avser tid före ikraftträdandet. Målet gäller ersättning för vård som utförts under såväl 2010 som 2011. Vid prövningen är därför både LAF och SFB tillämpliga.

I 3 kap. 3 § 2 LAF anges att i den mån ersättning inte utges enligt 1 eller 2 § ersätter arbetsskadeförsäkringen nödvändiga kostnader för tandvård. Enligt 1 § har den försäkrade vid arbetsskada rätt till samma förmåner från sjukförsäkringen enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som han eller hon har rätt till vid annan sjukdom. I 2 § regleras vad som gäller om den skadade inte omfattas av

sjukförsäkringen. Tidigare fanns de grundläggande bestämmelserna om tandvårdsstödet i lagen om allmän försäkring. När lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd tillkom överfördes regleringen till den lagen.

Enligt 3 kap. 9 § LAF lämnas ersättning för tandvård enligt 3 § under förutsättning att tandvården ges av en vårdgivare vars vård kan berättiga till ersättning enligt lagen om statligt tandvårdsstöd.

Bestämmelserna i 40 kap. 11 § första stycket 2 och 12 § SFB har samma innebörd som de återgivna bestämmelserna i 3 kap. 3 § 2 och 9 § LAF.

I förarbetena till 3 kap. 3 § LAF anges att uttrycket nödvändiga kostnader innebär att arbetsskadeförsäkringen endast ersätter sådan vård som har föranletts av arbetsskadan (prop. 1975/76:197 s. 93).

Lagen om statligt tandvårdsstöd innehåller bestämmelser om ersättning till vårdgivare för utförd tandvård. Enligt 2 kap. 4 § lämnas tandvårdsersättning för de tandvårdsåtgärder som är ersättningsberättigande med en viss andel av patientens sammanlagda kostnader i den mån dessa överstiger en bestämd nivå. Av samma lagrum framgår också att kostnaderna beräknas med utgångspunkt i referenspriser för ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder.

Referenspriserna ska dels ligga till grund för beräkningen av tandvårdsersättningen, dels tjäna som vägledning för patienterna genom att ange ett jämförelsepris för vad en behandling kostar. Referenspriset bör vara ett normalpris för respektive åtgärd och spegla vad en åtgärd normalt bör kosta. Det ska inte fastställas som ett genomsnitt av vårdgivarnas priser utan bör baseras på en beräkning utifrån tidsåtgång för olika moment, materialåtgång, normala indirekta kostnader etc. Materialkostnaderna beräknas utifrån ett material av rimlig standard (prop. 2007/08:49 s. 63 f.).

Med stöd av bemyndiganden i 2 kap. 6 § 3 lagen om statligt tandvårdsstöd och 2 § förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd har Tandvårds- och

Mål nr
1984-14

läkemedelsförmånsverket meddelat föreskrifter om bl.a. referenspriser för ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder. De referenspriser som är tillämpliga i målet finns i bilaga 2 till Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter och allmänna råd om statligt tandvårdsstöd (TLVFS 2008:1).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Arbetskadeförsäkringen ersätter nödvändiga kostnader för tandvård för en arbetsskada i den mån ersättning inte lämnas från sjukförsäkringen eller genom det statliga tandvårdsstödet. Den enda begränsning av rätten till ersättning för nödvändiga kostnader som anges i LAF och SFB är att tandvården ska ges av en vårdgivare vars vård kan berättiga till ersättning enligt lagen om statligt tandvårdsstöd. En förutsättning för att en kostnad för tandvård ska vara nödvändig får anses vara att behandlingen av arbetsskadan har varit odontologiskt motiverad.

De tandvårdsåtgärder som är ersättningsberättigande enligt det statliga tandvårdsstödet beräknas med utgångspunkt i föreskrifterna om referenspriser. Ersättningen betalas ut till vårdgivaren och utgör därmed indirekt en subvention av en del av patientens kostnader. Arbetskadeförsäkringen kompletterar det statliga tandvårdsstödet och ska fullt ut kompensera den försäkrade för nödvändiga kostnader för tandvården. Det gäller alltså inte samma förutsättningar för ersättning vid arbetsskada som för ersättning enligt det statliga tandvårdsstödet.

Vid den prövning som ska göras av rätten till ersättning enligt arbetskadeförsäkringen är föreskrifterna om referenspriser inte formellt bindande (jfr RÅ 1999 ref. 43). Det hindrar inte att referensprislistan kan vara vägledande för bedömningen. En påtaglig avvikelse från referenspriset kan vara en indikation på att kostnaden inte har varit nödvändig.

Vid bedömningen av om kostnaden för en tandvårdsbehandling är ersättningsgill enligt arbetskadeförsäkringen måste emellertid även andra omständigheter än förhållandet till referenspriset beaktas. Sådana faktorer kan vara hänförliga till själva behandlingen. Det kan t.ex. vara fråga om att denna i det enskilda fallet

Mål nr
1984-14

varit särskilt tidskrävande eller att det fordrats ett speciellt material. Det måste också beaktas vilka möjligheter den försäkrade haft att påverka kostnaderna för behandlingen. Vid t.ex. ett akut behov av vård bör hänsyn tas till att det knappast kan begäras att den försäkrade gör prisjämförelser mellan olika vårdgivare, särskilt inte om han eller hon hänvisats till en vårdgivare av personal inom primärvården eller tandvårdsupplysningen. När vården av en omfattande skada följer en behandlingsplan kan det vidare vara motiverat att den utförs hos en och samma vårdgivare även om priset för några av åtgärderna skulle vara högre än enligt referensprislistan.

Av handlingarna i målet framgår att all behandling av AAs tandskador har utförts hos folktandvården. Behandlingen har skett vid ett flertal tillfällen och pågått under förhållandevis lång tid. Såvitt kan bedömas har de olika vårdmomenten följt en sammanhängande behandlingsplan. Försäkringskassan har godkänt AAs tandskador som arbetsskada och har vid två tillfällen betalat ut full ersättning enligt arbetsskadeförsäkringen för de första delarna av behandlingen. I målet är ostridigt att den fortsatta behandlingen, som är föremål för prövning i målet, varit odontologiskt motiverad och föranledd av olycksfallet.

Mot denna bakgrund finner Högsta förvaltningsdomstolen att AAs kostnader för den aktuella behandlingen av tandskadorna har varit nödvändiga i den mening som avses i bestämmelserna om arbetsskadeförsäkringen trots att kostnaderna överstigit referenspriserna. Försäkringskassans överklagande ska därför avslås.

Mål nr
1984-14

I avgörandet har deltagit justitieråden Mats Melin, Eskil Nord,
Christer Silfverberg, Elisabeth Rynning och Inga-Lill Askersjö.

Målet har föredragits av justitiesekreteraren Sara Asplund.